

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 11

NOVEMBER 2013

**EKONOMIE V2
MEMORANDUM**

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 12 bladsye.

AFDELING A (Verplichtend)**VRAAG 1**

- 1.1 1.1.1 B ✓✓ nut.
- 1.1.2 C ✓✓ substitusie
- 1.1.3 C ✓✓ 'n oligopolie.
- 1.1.4 A ✓✓ relatiewe
- 1.1.5 B ✓✓ opbrengs
- 1.1.6 A ✓✓ globalisasie
- 1.1.7 B ✓✓ Multi-nasionale ondernemings
- 1.1.8 C ✓✓ groen (8 x 2) (16)
- 1.2 1.2.1 E ✓
- 1.2.2 G ✓
- 1.2.3 D ✓
- 1.2.4 A ✓
- 1.2.5 F ✓
- 1.2.6 H ✓
- 1.2.7 B ✓
- 1.2.8 C ✓ (8 x 1) (8)
- 1.3 1.3.1 WAAR ✓
- 1.3.2 ONWAAR ✓
- 1.3.3 WAAR ✓
- 1.3.4 aardverwarming ✓
- 1.3.5 marginale inkome ✓
- 1.3.6 eksplisiete koste ✓ (6 x 1) (6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B (BEANTWOORD ENIGE TWEE VRAE UIT HIERDIE AFDELING.)

VRAAG 2

[40 punte]

- 2.1
- Motor en petrol ✓✓
 - Teesakkies en koppies ✓✓
 - Aanvaar enige toepaslike voorbeeld (Enige 2 x 2) (4)

2.2 DATA RESPONS

2.2.1 Elastiese vraag/Relatiewe elastiese vraag ✓✓ (2)

- 2.2.2
- Persentasie-verandering in hoeveelheid gevra sal groter wees as die persentasie-verandering in prys. ✓✓✓
 - Bv. 10% verandering in prys sal lei tot meer as 10% verandering in hoeveelheid aangevra ✓✓✓
 - Vraag sal baie sensitief wees vir veranderinge in prys. ✓✓✓
 - $E_v > 1$ ✓✓✓ (Enige 2 x 3) (6)

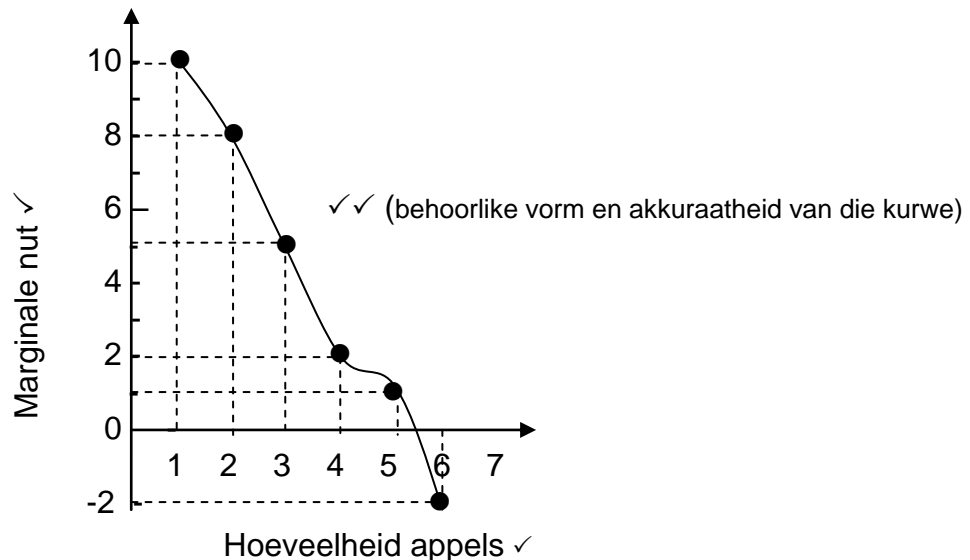
2.2.3 Luukse goedere – wasmasjiene, skottelgoedwasser, groot skerm TVs (Enige ander toepaslike voorbeeld) ✓✓ (2)

2.3 DATA RESPONS

- 2.3.1
- $A = 18$ ✓✓
 - $B = -2$ ✓✓ (4)

2.3.2 Die nut van 'n addisionele eenheid verbruik. ✓✓ (2)

2.3.3

(4)

- 2.4
- Dit meet die gevoeligheid van vraag vir een goed, op 'n verandering in die prys van 'n verwante goed. ✓✓
 - $XEV/KEV = \frac{\% \text{ verandering in die hoeveelheid gevra van produk A}}{\% \text{ verandering in die prys van produk B}}$ } ✓✓
 - As 'n toename in die prys van A lei tot 'n afname in die vraag na B, dan is hierdie twee komplementêre goedere. ✓✓
 - As 'n toename in die prys van A lei tot 'n toename in die vraag na B, dan is hierdie twee substituut goedere. ✓✓
 - 'n Positiewe verandering toon dat hulle substitute is. ✓✓
 - 'n Negatiewe verandering toon dat hulle komplementêre goedere is. ✓✓
 - 'n Zero verandering toon dat hulle onverwante goedere is. ✓✓ (Enige 4 x 2) (8)
- 2.5
- Dit is die erosie van die natuurlike omgewing deur die uitputting van hulpbronne. ✓✓
 - Dit is die vernietiging van die ekosistels en die uitwissing van plante, varswater- en dierespesies. ✓✓
 - Dit word hoofsaaklik direk of indirek deur mense veroorsaak. ✓✓
 - Veroorsaak deur mynbou, ontbossing, besoedeling, verbranding van fossielbrandstowwe. ✓✓
 - Dit word ook veroorsaak deur natuurlike gebeure soos aardbewings of vulkaniese aktiwiteite. ✓✓
 - Globalisasie beskadig die planeet. ✓✓
 - Die toestand van ons omgewing neem voortdurend af. ✓✓
 - Verbruikspatrone van die ryker lande is die hoofbron van omgewingsvernietiging en lei tot aardverwarming. ✓✓ (Enige 4 x 2) (8)

[40]**VRAAG 3****[40 punte]**

- 3.1
- Monopolie ✓✓
 - Oligopolie ✓✓
 - Monopolistiese mededinging ✓✓ (Enige 2 x 2) (4)

3.2 DATA RESPONS

- 3.2.1 Eskom ✓✓ (of enige ander toepaslike voorbeeld) (2)
- 3.2.2
- Besighede in hierdie mark kan uitset en prys beïnvloed. ✓✓
 - Prysmakers ✓✓
 - Hulle sal uitset verlaag om pryse te verhoog. ✓✓ (Enige 1 x 2) (2)
- 3.2.3
- Markkrag ✓✓
 - Prysmakers ✓✓
 - Produkte is heterogeen ✓✓
 - Nie baie produsente/verkopers ✓✓
 - Hindernisse tot toetrede ✓✓
- (Aanvaar enige toepaslike kenmerk) (Enige 3 x 2) (6)

3.3 DATA RESPONS

- 3.3.1
- Steenkool ✓✓
 - Diesel ✓✓
- (4)

- 3.3.2 Dit verminder besoedeling. ✓✓ (2)

- 3.3.3
- Tegnologiese innovasies ✓✓
 - Prysbeleid ✓✓
 - Openbare opinie ✓✓
 - Regeringsaksie ✓✓
 - Vermindering in voertuiguitlatings ✓✓
 - Vermindering en herwinning van nywerheidsafval ✓✓ (Enige 2 x 2) (4)

- 3.4
- Pryse word bepaal deur die kragte van vraag en aanbod. ✓✓
 - Daar is geen eksterne kragte wat dit hoër of laer maak nie. ✓✓
 - Toetrede van nuwe besighede sal pryse laat daal. ✓✓
 - Prys van 'n individuele besigheid is dieselfde as die mark. ✓✓
 - As die besigheid 'n hoër prys vra, sal dit al hul klante verloor. ✓✓
 - Ondernemings onder volmaakte mededinging is prysnemers. ✓✓
- (Enige 4 x 2) (8)

- 3.5
- Baie kopers ✓✓
 - Daar is baie kopers vir dieselfde produk. ✓✓
 - Baie verkopers ✓✓
 - Daar is baie verkopers vir dieselfde produk. ✓✓
 - Lae pryse kom voor ✓✓
 - Produsente kan nie hoër pryse vra nie, aangesien dit daartoe sal lei dat hulle markaandeel verloor. ✓✓
 - Verkopers is prysnemers. ✓✓
 - Hoë uitset en groter keuse. ✓✓
 - Aangesien daar baie verkopers is, is daar geen tekort en verbruikers het baie verkopers om tussen te kies. ✓✓
 - Geen samespanning ✓✓
 - Geen regeringsinmenging ✓✓
 - Produksiefaktore is beweeglik ✓✓
 - Homogene produkte ✓✓
 - Produkte is identies met geen voor die hand liggende verskille in kwaliteit nie. ✓✓
 - Hindernisse tot toe- en uittrede ✓✓
 - Min hindernisse tot toe- en uittrede ✓✓
 - Niks kan nuwe produsente stop om toe te tree tot die mark nie ✓✓
 - Volmaakte inligting ✓✓
 - Kopers en verkopers het volmaakte kennis van die kenmerke en die heersende prys van die produk. ✓✓
 - (Aanvaar enige ander kenmerk) (Enige 2 x (2 + 2) (8)

VRAAG 4**[40 punte]**

- 4.1
- Skaarsheid van hulpbronne ✓✓
 - Massaproduksie en massa-bemaking ✓✓
 - Ontwikkeling van vervoer ✓✓
 - Ontwikkeling van kommunikasie en tegnologie en globale inligtingstelsels ✓✓
 - Totstandkoming van multi-nasionale ondernemings ✓✓
 - Vrye beweging van kapitaal ✓✓
 - Ontwikkeling van tegnologie ✓✓
- (Enige 2 x 2) (4)

4.2 DATA RESPONS

- 4.2.1
- $A = R20/20$ ✓✓
 - $B = R6,50/6,50$ ✓✓
- (4)

- 4.2.2
- Vaste koste
 - Koste wat besigheid altyd sal moet betaal/koste wat nie met uitsette verander nie. ✓✓
 - Veranderlike koste
 - Koste wat verander na gelang die hoeveelheid geproduseer verander. ✓✓
- (4)

- 4.2.3 Die addisionele koste om 'n addisionele eenheid van 'n produk te produseer. ✓✓
- (2)

4.3 DATA RESPONS

- 4.3.1
- Korttermyn
 - 'n Tydsperiode waarin besighede te staan kom waar ten minste een vaste produksiefaktor vas is./Dis onmoontlik vir die besigheid om een van sy insette te verander. ✓✓✓
 - Langtermyn
 - 'n Tydsperiode waarin die besigheid in staat is om al sy insette te verander. ✓✓✓
- (6)

- 4.3.2 Dit is die bedrag wat die besigheid verdien met elke eenheid wat verkoop word. ✓✓
- (2)

- 4.3.3 $TI = \text{Prys} \times \text{Hoeveelheid}$ ✓✓
- (2)

- 4.4
- **Rekeningkundige wins** ✓✓
 - Ook bekend as totale wins ✓✓
 - Is die verskil tussen totale inkome uit verkope en totale koste. ✓✓
 - Rekeningkundige wins = Inkome minus eksplisiete koste ✓✓

 - **Normale wins** ✓✓
 - Is die minimum opbrengs vereis deur die eienaars ✓✓ om voort te gaan met die besigheid. ✓✓
 - Dit is die vergoeding van entrepreneurskap. ✓✓
 - Dit is ingesluit in die totale produksiekoste. ✓✓
 - Wanneer inkome gelyk is aan eksplisiete koste plus implisiete koste. ✓✓

 - **Ekonomiese wins** ✓✓
 - Dit is ekstra wins wat die onderneming maak. ✓✓
 - Dit is die wins wat die besigheid maak, addisioneel tot die normale wins. ✓✓
 - Staan ook bekend as surplus of ekstra wins. ✓✓
 - Ekonomiese wins = Inkome minus eksplisiete koste plus implisiete koste ✓✓

(Enige 2 x (2 + 2)) (8)

4.5

 - Absolute voordeel
 - Verwys na die vermoë van 'n land om meer van 'n goed of diens te produseer ✓✓ as wat hul mededingers kan produseer deur dieselfde aantal hulpbronne te gebruik. ✓✓
 - Ontwikkelde lande met hul groot kapitaal hulpbronne het absolute voordeel bo ontwikkelende lande. ✓✓
 - Bv. Suid-Afrika ontgin goud teen 'n absolute voordeel ✓✓

 - Vergelykende voordeel
 - Verwys na die vermoë van 'n land om dieselfde uitset te produseer deur minder hulpbronne te gebruik. ✓✓
 - Dit gebeur wanneer 'n land spesialiseer in 'n produk wat hulle meer doeltreffend kan maak in vergeleke met ander produkte. ✓✓
 - Lande trek beter voordeel deur meer van dié goedere te produseer en uit te voer wat hulle doeltreffend kan produseer. ✓✓
 - Bv. beide Suid-Afrika en Brasilië kan mielies en koffie teen 'n vergelykende voordeel produseer. ✓✓

(Enige 2 x (2 + 2)) (8)

[40]**TOTAAL AFDELING B: 80**

AFDELING C (BEANTWOORD ENIGE EEN VRAAG UIT HIERDIE AFDELING.)

PUNTETOEKENNING VIR OPSTELTIPE-VRAE

STRUKTUUR VAN OPSTEL	Puntetoekenning
Inleiding	Maks. 3
Inhoud	
<ul style="list-style-type: none"> • Hoofdeel: Byvoorbeeld bespreek/verduidelik/gedetailleerde opstel/ontleed/evalueer 	Maks. 20
<ul style="list-style-type: none"> • Addisionele gedeelte: Byvoorbeeld teken 'n grafiek of diagram/verwys/dui aan 	Maks. 10
Slot	Maks. 2
Interpretasie	Maks. 5
TOTAAL	40

VRAAG 5

OPSTELTIPE-VRAAG

Verduidelik ten volle die faktore wat die pryselastisiteit van vraag bepaal. As toevoeging, verwys na die verskillende soorte pryselastisiteit van vraag. [40]

INLEIDING

Pryselastisiteit van vraag meet die gevoeligheid van vraag tot veranderinge in prys. ✓✓✓ (Enige ander toepaslike inleiding is aanvaarbaar) (3)

INHOUD

Die gedeelte van die inkome bestee op die produk ✓✓

- As verbruikers 'n klein gedeelte van hul inkome op 'n goed bestee, sal die vraag nie eintlik reageer op veranderinge in prys nie. ✓✓
- Bv. 'n 20% prysverlaging in TVs sal lei tot groter vraag as 'n 40% verlaging in die prys van sout. ✓✓

Hoe dikwels die produk aangekoop word ✓✓

- Verbruikers sal nie reageer op 'n verandering in prys as dit nie gereeld gekoop word nie. ✓✓
- Bv. geld spandeer op vakansies en Kersgeskenke. ✓✓
- Gereelde aankope sal die verbruiker bewus maak van prysveranderinge en hulle sal vinnig reageer. ✓✓
- Bv. prysverandering in voedsel. ✓✓

Tyd ✓✓

- As onbepaalde tyd beskikbaar is om rond te koop, sal verbruikers meer op prysveranderinge reageer. ✓✓
- As die produk dringend nodig is, sal die vraag minder reageer. ✓✓
- Meer elasties oor die langtermyn as oor die korttermyn. ✓✓

Beskikbaarheid van substitute ✓✓

- As daar geen substitute vir die produk beskikbaar is nie, sal die vraag nie baie reageer op prysveranderinge nie – onelasties. ✓✓
- Bv. verbruikers sal nie reageer tot prysveranderinge van petrol nie. ✓✓
- As substitute beskikbaar is, sal vraag elasties wees. ✓✓
- Bv. verbruikers sal reageer op prysveranderinge. ✓✓

Verstawende en onvervangbare produkte/Gewoontevormend ✓✓

- Goedere wat 'n daaglikse noodsaaklikheid is, sal nie reageer soos goedere wat nie daaglik benodig word nie. ✓✓
- Bv. petrol is 'n voorbeeld van 'n produk wat noodsaaklik is vir baie mense. ✓✓
- Vraag vir verstawende goedere soos sigarette sal nie reageer nie, al verdubbel die prys. ✓✓
- Vraag neig om onelasties te wees. ✓✓

Uniekheid ✓✓

- Vraag sal minder elasties wees as die artikel uniek is. ✓✓
- Bv. vraag na vleis sal minder elasties wees as die vraag na bief en bief sal minder elasties wees as die vraag na kruisskyf. ✓✓

Dringendheid ✓✓

- As die vraag na 'n artikel dringend is, sal dit minder elasties wees. ✓✓

Noodsaaklikheid/Luukseid ✓✓

- Vraag sal onelasties wees as die artikel 'n noodsaaklikheid is. ✓✓
- Vraag sal elasties wees as die artikel 'n luukseid is. ✓✓ (Enige 10 x 2) (20)

Soorte pryselastisiteit van vraag

- Volmaak onelasties ✓✓
- Volmaak elasties ✓✓
- Relatief elasties/Elasties ✓✓
- Relatief onelasties/Onelasties ✓✓
- Eenheid elasties/Elastisiteit van een ✓✓ (Enige 5 x 2) (10)

SLOT

- PEv verduidelik hoe verbruikers reageer op 'n prysverandering wat verskil van een produk tot 'n ander en van een verbruiker tot 'n ander. ✓✓ (2)

Gebruik die volgende assesseringstabel tesame met bogenoemde om die bespreking te assesser.

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat toon geen begrip van onderwerp nie.
1	Kandidaat toon ietwat begrip van die onderwerp, maar het belangrike aspekte weggelaat. (1 – 10 punte)
3	Kandidaat het die onderwerp korrek verstaan, maar het nie feite gekoppel aan die onderwerp nie. (11 – 20 punte)
5	Kandidaat het die onderwerp korrek verstaan en het feite aan die onderwerp gekoppel. (21 – 35 punte)

(5)
[40]

VRAAG 6**OPSTELTIPE-VRAAG**

Verduidelik ten volle die uitwerking/gevolge van globalisasie.

As toevoeging, verduidelik die 'noord-suid verdeel' kortliks.

[40]

INLEIDING

Die invloed van globalisasie kan gesien word deur die ryk nywerheidslande wat handel oorheers, aangesien die meeste van die handel tussen hulle plaasvind. ✓✓✓

(Enige ander toepaslike inleiding is aanvaarbaar) (3)

INHOUD

Onderlinge afhanklikheid tussen lande het toegeneem ✓✓

- Lande word meer en meer beïnvloed deur ekonomiese sukses en mislukkings van ander lande. ✓✓

Onderlinge afhanklikheid van handel ✓✓

- Daar is 'n toename in die volume handel tussen lande. ✓✓
- Groter onderlinge afhanklikheid is die invloed van hoër volumes handel- en arbeidsbeweeglikheid tussen lande. ✓✓

Finansiële onderlinge afhanklikheid ✓✓

- Die finansiële transaksies maak lande onderling afhanklik. ✓✓
- Daar is grootskaalse investering in besighede en aandele van ander lande. ✓✓

Toename in mededinging ✓✓

- Dit het gelei tot verbeterde kwaliteit van goedere en dienste. ✓✓
- Plaaslike vervaardigers word gedwing om hul kwaliteit te verbeter om met buitelandse maatskappye te kan meeding. ✓✓

Onregverdige mededinging ✓✓

- Die vlakke van mededinging tussen ontwikkelde en minder ontwikkelde lande is nie dieselfde nie. ✓✓
- Geïndustrialiseerde lande het nog nie hul markte vir ontwikkelende lande oopgemaak nie. ✓✓
- Subsidies in ontwikkelde lande laat hulle toe om hul produkte teen 'n laer prys op internasionale markte te verkoop. ✓✓
- Tegniese probleme en strenger gesondheidstoestande maak dit moeilik vir ontwikkelende lande om mee te ding. ✓✓

Toename in werkgeleenthede/verandering in werksomstandighede ✓✓

- Uitbreiding van nywerhede na ander lande lei tot die toename in werkgeleenthede. ✓✓
- Dit het ook bygedra tot hoër loonvlakke en produktiwiteit. ✓✓
- MNOs skep baie werkgeleenthede regoor die wêreld. ✓✓

Toename in internasionale samewerking ✓✓

- Vorming van handelsblokke soos Noord-Amerikaanse Vryhandel Ooreenkoms, Europese Unie, Ekonomiese Samewerking in die Asië-Stille Oseaangebied, BRICS en ander bi-laterale en multi-laterale ooreenkomste. ✓✓

Verspreiding van onderwys en tegniese kundigheid ✓✓

- Daar is 'n konstante vloeï van inligting tussen lande. ✓✓
- Een van die positiewe uitwerkings van globalisasie is die verspreiding van onderwys. ✓✓

Verspreiding van kultuur/kulturele verandering ✓✓

- Verskillende kulture kan vryelik sirkuleer deur arbeidmigrasie. ✓✓
- Mense kan positiewe dinge optel by ander kulture en dit toepas. ✓✓

Toename in omgewingsbekommernisse/omgewingsdegenerasie ✓✓

- Stygende produksie lei tot toenemende skade aan die omgewing. ✓✓
- Uitputting van hulpbronne soos water. ✓✓
- Ryk lande is die hooforsaak. ✓✓

Manipulasie van multi-nasionale ondernemings ✓✓

- Die eienaarskap van maatskappye regoor die wêreld is in die hande van multi-nasionale ondernemings. ✓✓
- Hierdie ondernemings kan ekonomiese en politieke besluite beïnvloed. ✓✓
- Hulle kan ook indiensname en produksie in die globale ekonomie beïnvloed. ✓✓

Ekonomiese groei ✓✓

- Die ekonomieë wat betrokke is by globalisasie groei vinniger as ander ekonomieë. ✓✓
- Dit is as gevolg van hul toegang tot internasionale markte. ✓✓

Veranderende handelspatroon/toename in buitelandse handel ✓✓

- Die patroon van handel het verander as gevolg van handelsooreenkomste, afskaffing van handelshindernisse, ens. ✓✓
- Toenemende handel het toegang tot 'n wye verskeidenheid oorsese goedere gebied. ✓✓

Vrye beweging van mense/arbeid ✓✓

- Globalisasie het vrye beweging van mense van verskillende nasies teweeggebring. ✓✓
- As gevolg van die invloed van die MNOs is daar vrye beweging van arbeid tussen lande. ✓✓

Veranderende strukture van ekonomieë ✓✓

- Innovasies van ontwikkelde lande het versprei na ontwikkelende lande. ✓✓
- Dit het ook die struktuur van ekonomieë verander en die mense van die land verbeter. ✓✓

(Enige 10 x 2) (20)

Noord-Suid verdeel

- Dit is 'n denkbeeldige skeiding tussen die ontwikkelde lande en die minder ontwikkelde lande. ✓✓
 - Die ontwikkelde lande staan saam bekend as die 'noord' omdat die meeste van hulle in die noordelike hemisfeer is. ✓✓
 - Die ontwikkelende lande staan saam bekend as die 'suid' omdat die meeste van hulle in die suidelike hemisfeer is. ✓✓
 - Die oorsake van die noord-suid verdeel is:
 - Kolonialisme ✓✓
 - Afhanklikheid van natuurlike hulpbronne ✓✓
 - Invloede van MNOs ✓✓
 - Ekonomiese en politieke redes ✓✓
 - Vlakke van onderwys ✓✓
 - Grootte van bevolking ✓✓
 - Ens.
- (Enige 5 x 2) (10)

SLOT

- Globalisasie kan die lewe van mense regoor die wêreld op positiewe of negatiewe maniere beïnvloed. ✓✓ (Enige toepaslike slot is aanvaarbaar) (2)

Gebruik die volgende assesseringstabel tesame met bogenoemde om die bespreking te assesseer.

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat toon geen begrip van onderwerp nie.
1	Kandidaat toon ietwat begrip van die onderwerp, maar het belangrike aspekte weggelaat. (1 – 10 punte)
3	Kandidaat het die onderwerp korrek verstaan, maar het nie feite gekoppel aan die onderwerp nie. (11 – 20 punte)
5	Kandidaat het onderwerp korrek verstaan en het feite aan die onderwerp gekoppel. (21 – 35 punte)

(5)
[40]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150

